

<https://10.15407/np.70.365>

УДК 027(477.83-25):025.2:[070.48:[061.2:329.78]]“1985/1991”

Надія Попадюк,

кандидат філософських наук, доцент, науковий співробітник,

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника

вул. Стефаника, 2, Львів, 79000, Україна

e-mail: grinnad13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8913-1071>

Scopus Author ID: 57446144900

УКРАЇНСЬКІ НЕФОРМАЛЬНІ МОЛОДІЖНІ ВИДАННЯ (1985–1991 РР.) У ФОНДАХ БІБЛІОТЕК М. ЛЬВОВА

Проаналізовано фонди провідних бібліотечних установ м. Львова – Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки, Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка, Бібліотеки Українського католицького університету – щодо наявності у них українських неформальних молодіжних видань 1985–1991 рр. Уперше до наукового обігу введено українські неформальні молодіжні видання 1985–1991 рр., які зберігаються у фондах львівських бібліотек. З’ясовано, що ці пресодруки мають також політичний характер, адже більшість молодіжних організацій, утворених в УРСР, боролися за проголошення незалежної та суверенної держави. Зроблено висновки: українські неформальні молодіжні видання 1985–1991 рр. виступають важливими документальними джерелами, які здатні суттєво поглибити наукове вивчення проблем у сфері національної історії, а також значно розширити репертуар вітчизняної періодики.

Ключові слова: неформальна преса, молодіжні організації та товариства, студентські організації, провідні бібліотечні установи м. Львова.

Постановка проблеми. У 80-х роках ХХ ст. розпочинається нова хвиля національного визвольного піднесення, складником рушійної сили якої стає активна і прогресивна молодь. Саме завдяки створеним нею товариствам, організаціям, спілкам, фондам, студентським братствам, секціям при політичних партіях стало можливим проголошення незалежної України 24 серпня 1991 р.

У процесі зростання національної самосвідомості збільшується кількість неофіційних молодіжних видань, які переважно існують підпільно. На їхніх

шпальтах обговорюються найважливіші історичні проблеми, відбуваються дискусії й ознайомлення читачів із ситуацією в Україні, висвітлюються суспільно й національно змістовні матеріали антикомуністичного спрямування, а також публікуються патріотичні гасла і заклики до повалення тоталітарної системи СРСР та побудови незалежної суверенної України на демократичних принципах управління.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема вивчення неформальної преси в Україні має свою складну історію. Перші спроби здійснення систематизації таких видань були ще в 90-х роках ХХ ст. [1, 4]. У подальшому побачили світ довідкові видання, підготовлені на фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (Київ, 2001) [6] й архівних матеріалах, які зберігаються в Музеї-архіві та документаційному центрі українського самвидаву при видавництві «Смолоскип» у Києві (Київ, 2010; Київ, 2012) [9, 10]. Крім того, у Бібліотеці Українського католицького університету зберігається машинопис Передмови [7], у якій приватний колекціонер Турій Роман здійснює реєстр 213 назв неформальних видань 1989–1990 рр.

У 2023 р. в межах науково-дослідної роботи Відділу періодичних видань імені Мар'яна та Іванни Коців (далі – ВПВ ім. Мар'яна та Іванни Коців) Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (далі – ЛННБ України ім. В. Стефаника) здійснювалося дослідження української неформальної преси (1985–1991 рр.), яка зберігається у фондах таких провідних бібліотечних установ міста Львова як ЛННБ України ім. В. Стефаника, Львівська обласна універсальна наукова бібліотека (далі – ЛОУНБ), Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка (далі – НБ ЛНУ ім. І. Франка), Бібліотека Українського католицького університету (далі – Бібліотека УКУ). Підготовлено до дуку бібліографічний покажчик «Українська неформальна преса у фондах бібліотек м. Львова», до якого увійшли 246 назв видань. Серед них, за тематичною ознакою, можна виокремити такі групи видань: пресо-друки загального характеру, видання різних політичних партій і товариств, видання літературно-мистецьких об'єднань, видання релігійних конфесій, молодіжні та сатиричні видання, одноразові випуски, а також преса, яку видавали національні меншини в Україні. До окремого підрозділу включено також неформальну пресу, яка виходила друком за кордоном, а саме: видання українських громад, які друкувались за межами нашої країни; репринтні видання⁵; видання, які містили матеріали про приховувані події, процеси та явища в українському громадському житті, репортажі та дописи з України,

⁵ Репринтне видання (від англ. to reprint – передруковувати, перевидавати) –

а також передруки з української неформальної преси щодо найбільш гострих соціальних, політичних і національних проблем.

Мета статті – здійснити комплексний аналіз фондів провідних бібліотечних установ м. Львова (ЛННБ України ім. В. Стефаника, ЛОУНБ, НБ ЛНУ ім. І. Франка, Бібліотеки УКУ) щодо наявності у них українських неформальних молодіжних видань 1985–1991 рр.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні комплексу наукових принципів і методів. Зокрема, застосовано принципи історизму, об'єктивності, системності, всебічності, а також загальнонаукові методи аналізу та синтезу, порівняння й узагальнення. З-поміж конкретнонаукових методів використано історико-описовий і аналітичний.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що вперше до наукового обігу введено українські неформальні молодіжні видання (1985–1991 рр.), які зберігаються у фондах Львівських бібліотек. З'ясовано, що ці пресодруки мають також політичний характер, адже більшість молодіжних організацій, утворених в УРСР, боролися за проголошення незалежної та суверенної держави Україна, побудованої на демократичних принципах управління.

Виклад основних положень. Найбільшою молодіжною організацією УРСР була Спілка Незалежної Української молоді (далі – СНУМ), створена 19 серпня 1989 року у Львівській області. Її програма і статут розроблені на основі декларативних документів Української Гельсінської спілки та програми Спілки Української молоді. Головною метою діяльності СНУМ проголошувалось згуртування молоді у боротьбі за звільнення українського народу від комуністичного режиму та створення самостійної демократичної української держави. Практично відразу ця молодіжна організація виходить за межі Львівщини і в різних регіонах з'являються її осередки.

У фондах провідних бібліотечних установ м. Львова зберігаються такі неформальні видання СНУМ: «Волю Україні!» ([Львів], [1989]), «За волю» (Полтава, 1990), «Замкова гора» (Київ, 1990), «Молода Україна» (Львів, 1989–1990), «Молодий націоналіст» (Львів, 1990), «Поклик» (Косів, 1990), «Смолоскип» (Чернівці, 1990), «Сокіл» (Луцьк, 1990), «Сурма» (Стрий, [1990]), «Сурма» (Черкаси, 1990), «Українська справа» (Чернівці, [1989]), «Чорна Рада» (Рівне, [1989]), «Шкільний вісник» (Львів, 1990).

У вихідних даних першого номера за 1989 р. газети «Українське юнацтво» (Стрий – Львів, 1989–1990) вказано, що це молодіжний часопис

точне відтворення оригіналу зі збереженням відповідного оформлення, у разі, якщо збереглося дуже мало примірників першого видання.

товариства «Паростки». А видавцем № 6 за 1990 р. вже зазначено товариство «Паростки» і СНУМ. У фондах бібліотечних установ м. Львова вдалося виявити 7 номерів цього видання: три номери за 1989 р., і чотири – за 1990 р.

Окремі науковці у своїх дослідженнях до неформальних видань зараховують також теоретичний та інформаційно-публіцистичний журнал «Напря́м» (Львів, 1991–1992), який видавався Львівським крайовим проводом Спілки Незалежної Української Молоді. Однак, при перегляді його *de visu*, нами було з'ясовано, що з першого номера у випускних даних цього журналу зазначено номер свідоцтва про державну реєстрацію. Тому, незважаючи на те, що за зовнішнім оформленням та змістовим наповненням це видання схоже на неформальне, ми його не відносимо до такого типу видань. Бо вважаємо, що незалежна українська преса 80–90-х років ХХ ст. не мала відповідної реєстрації в державних органах управління, вона була в опозиції до чинної влади.

16 жовтня 1987 р. у м. Львові була заснована молодіжна організація – Товариство Лева. Із квітня 1989 р. Товариство Лева видавало газету «Поступ» (Львів, 1989–1990), яка містила також добродійний додаток «Скарбниця» (Львів, 1989). Серед інших його видань, які зберігаються у фондах провідних бібліотек м. Львова, виявлено «Зелений дзвін» (Львів, 1990), та «Рух. Товариство Лева» (Львів, [1989]).

Накладом товариства видавалися: незалежний культурологічний часопис «І» (Львів, 1989–1990) та ілюстрований часопис для дітей «Світ дитини» (Львів, 1990). У Бібліотеці УКУ як окрема неформальна газета зберігається «Поступ: дайджест» (Київ, 1990) – російськомовне видання. Це видання неможливо ідентифікувати, оскільки відсутні перші сторінки. Тому важко сказати, чи то є російськомовна версія «Поступу», чи, можливо, інше якесь неформальне видання, яке на своїх шпальтах здійснювало передрук статей з українського «Поступу».

Також у фондах ЛННБ України ім. В. Стефаніка (ВПВ ім. Мар'яна та Іванни Коців та Інститут досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів) та Бібліотеки УКУ (Фонд стародруків та спеціальних колекцій) зберігаються примірники першого номера гумористичного видання «Сміховинна торба “Поступу” та “Свшан зілля”» (Львів, 1990).

Відомо, що Товариство Лева спричинилося до формування інших громадсько-політичних, історико-культурних та мистецьких товариств у західних областях України, які також започаткували видання власних газет [2]. Серед них: культурно-просвітницьке товариство «Вертеп» (Тернопіль), яке видавало газету «Посвіт» (1989–1990), молодіжне історико-просві-

тянське товариство «Спадщина» (Львів) – газету «Спадщина» (1989–1990), культурно-наукове товариство «Рух» (Івано-Франківськ) – вісник «Крок» (1989–1990), товариство «Дзвін» – газету «Рогатинець» (Рогатин, 1990), товариство «Паростки» (Стрий) – газету «Українське юнацтво» (1989–1990).

Існували також й інші молодіжні товариства та організації, які мали власні пресодруки. Літературно-художня громадська організація «Січ» (Чернівці) видавала газету «Грім» (1990), історико-культурологічне товариство «Подільське братство» (Кам'янець-Подільський) – інформаційний вісник «Подільське братство» (1991), Асоціація молодіжних організацій (Київ) – газету «Політика» (1989–1990).

У ЛННБ України ім. В. Стефаника зберігається машинописний «Бюлетень Юнацтва ОУН» за 1987 р. Його видавав Провід Юнацтва Організації Українських Націоналістів (далі – ОУН). Крім 1987 р., виявлено також випуски за 1969, 1970, 1975, 1977 р. У Бібліотеці УКУ збережено перший номер районної незалежної молодіжної газети «Сокіл» (Підгайці, 1990).

Помітна роль у молодіжному русі належала студентству. В грудні 1989 р. на установчому з'їзді у Києві започаткувала своє існування нова студентська організація – Українська студентська спілка (далі – УСС). У програмі Спілки зазначалося, що завданням УСС є боротьба за права студентів, забезпечення їх усіх стипендією, надання тим, хто потребує, місця в гуртожитках, ухвалення демократичних статутів вищих навчальних закладів, за можливість брати участь у вирішенні всіх важливих питань навчального процесу. Крім того, УСС виступила проти насадження марксистсько-ленінської ідеології в навчальному процесі, а також за надання змоги представникам національних меншин отримувати освіту рідною мовою [5]. У провідних бібліотечних установах м. Львова зберігається два неформальних газетних видання УСС: «Свобода» (Київ, 1990) та «Українське студентство» (Київ, 1990).

Значного розвитку досяг рух студентів у західних областях України. 25 травня 1989 р. у Львові за ініціативи студентів Львівського державного університету ім. І. Франка була утворена опозиційна організація – Студентське братство, яка видавала газету «Братство» (Львів, 1989–1990) та історико-літературний часопис «Віко» (Львів, 1990). Незважаючи на те, що ця молодіжна організація мала громадсько-політичний характер, значна кількість її заходів була спрямована на захист прав студентства. Зокрема Студентське братство вимагало скасування певних навчальних дисциплін, які були носіями радянської ідеології; вільного відвідування

занять; автономії навчальних закладів; представництва студентів в органах самоврядування навчальних закладів тощо [8].

Згодом осередки Студентського братства почали діяти і в інших вищах, де також видавали власні неформальні пресодруки. Зокрема, Студентське братство Львівського політехнічного інституту видавало газету «Грюндік» (Львів, 1990), Львівського медичного інституту – газету «Леватива» (Львів, 1990).

Студенти історичного факультету Вінницького державного педагогічного інституту видавали інформаційний бюлетень осередку Народного Руху України «Студентський вісник» (Вінниця, 1990).

У Бібліотеці УКУ збережено перший номер часопису «Горнило», який видавало у Львові в 1990 р. Всеукраїнське Братство. Газета мала духовно-патріотичне спрямування, містила дописи на релігійну тематику та поезію. На титульному аркуші коло назви зазначено – Соборна Україна. Потребує додаткового дослідження і з'ясування, чи це – гасло, яким користувалася редакційна колегія у здійсненні добору відповідних матеріалів, чи, можливо, назва Всеукраїнського Братства, яке провадило свою діяльність у 90-х роках ХХ ст. на території України. Це питання може стати основою для більш ґрунтовного наукового дослідження у майбутньому.

Саме студентська молодь засвідчила наявність неабиякого політичного потенціалу для побудови незалежної української держави. Протягом 2–17 жовтня 1990 р. студенти вперше провели у Києві політичну акцію проти чинної комуністичної влади в УРСР, яка отримала назву Революція на граніті. Її головними ідейними натхненниками та координаторами були Олесь Доній – голова Української Студентської Спілки у Києві, Маркіян Іващишин – голова Студентського братства у Львові, Олег Барков – голова Української Студентської Спілки у Дніпродзержинську (нині – Кам'янське) [3]. Поштовхом до протестних дій студентів став арешт київської молоді, яка на чолі з членом правління Української Гельсінської Спілки Володимиром Чемерисом організувала мітинг біля пам'ятника Тарасу Шевченку. Присутні виступали проти підписання нового союзного договору. Щоб підтримати їх, зі Львова приїхала група студентів (11 осіб), яких очолив Ігор Коцюруба. Під час пікетування Київської міської ради усі присутні були заарештовані. Перебуваючи у місцях позбавлення волі, вони оголосили про голодування. Тоді розпочалися студентські протести у Львові з вимогою звільнити затриманих. До обласної ради м. Львова прийшла колона із п'яти тисяч студентів. Це була досить серйозна акція. Тоді була здобута перша перемога – усіх заарештованих звільнили. А студенти зрозуміли, що таким чином вони здатні добиватися власних вимог [8].

Треба зазначити, що ще задовго до Революції на граніті багато молоді, а серед них і студентів, брало участь в акціях, які організовували дисиденти. Такі зустрічі давали усвідомлення того, що одностудентці є і їх немало. Довкола спільних ідей почали гуртуватися найбільш активні представники, які зрештою сформували досить потужну силу, яка була здатна впливати на політичні рішення та домагатися демократичних змін.

У фондах провідних бібліотечних установ м. Львова, станом на січень 2024 р., крім названих вище, збережено такі неформальні студентські пресодруки: «Будитель» – видання земляцтва закарпатських студентів (Львів, 1990); «Вільна Україна» – газета групи студентів Дрогобицького педагогічного інституту імені Івана Франка та Львівського державного університету імені Івана Франка (Дрогобич, 1989); «Зелене око» – вісник Дружини охорони природи Львівського державного університету ім. І. Франка (Львів, 1990). Сподіваємося, що кількість подібних неформальних видань у провідних бібліотечних установах м. Львова збільшуватиметься за рахунок надходжень із приватних зібрань та колекцій. Надзвичайно важливо зберегти рукописні й машинописні примірники, оскільки вони, як і пресодруки, є історичним свідченням становлення незалежної України, висвітлюють боротьбу національно-патріотичних сил з тоталітарною системою СРСР.

Висновки. Дослідження українських молодіжних неформальних пресодруків 1985–1991 рр. є надзвичайно важливим. Більшість цих видань видавались і розповсюджувались підпільно, оскільки вони містили критику тогочасної влади та заклики до боротьби проти тоталітарного режиму СРСР, за побудову незалежної української держави на демократичних засадах. Зазначені видання виступають важливим інформаційним джерелом у відтворенні національної історії. Вони є документальними матеріалами, в яких докладно описувалися події, що відбувались упродовж 1985–1991 рр. на теренах сучасної України.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розширенні меж зазначеної проблематики, а також у детальному вивченні особливостей функціонування та змістового наповнення українських молодіжних неформальних видань 1985–1991 рр.

Список бібліографічних посилань

1. Видання політичних партій, рухів, самодіяльних громадських об'єднань і товариств в Україні 1989–1990 рр. (за матеріалами газетних фондів ЦНБ ім. В. І. Вернадського АН УРСР) : каталог / укл. Т. О. Борисенко (кер.), О. А. Заварзіна, О. С. Залізник. Едмонтон ; Київ : ФІТА, 1991. 34 с.

2. Засновано Товариство Лева. URL: <https://www.nbuv.gov.ua/node/4937> (дата звернення: 16.01.2024).
3. Інформаційні матеріали до дня Незалежності України / Український Інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-nezalezhnosti-ukrainy1> (дата звернення: 18.01.2024).
4. Кузьо Т. Самвидавна преса в Україні. *За вільну Україну: народний часопис*. 1990. № 75. с. 2.
5. Мельников Д. О. Молодіжний рух в Україні: етапи та проблеми розвитку (80-ті – 90-ті рр. XX ст.). URL: <https://politics.ellib.org.ua/pages-5107.html> (дата звернення: 16.01.2024).
6. Неформальна преса України (1988–1991) : Каталог за матеріалами газетних фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Київ : Смолоскип, 2001. 144 с.
7. Опис самвидаву Романом Турієм. *Бібліотека УКУ. Архів фонду стародруків та спеціальних колекцій*. Ф. 5., оп. 2, спр. 1, 43 арк.
8. Павлишин Н. Романтики, які здобули перемогу. 30 років Революції на граніті. URL: <https://ipnu.ua/news/romantyky-iaki-zdobuly-peremohu-30-rokiv-revoliutsii-na-hraniti> (дата звернення: 16.01.2024).
9. Рух опору в Україні: 1960–1990. *Енциклопедичний довідник / передм. О. Зінкевича, О. Обертаса*. Київ : Смолоскип, 2010. 804 с.
10. Рух опору в Україні: 1960–1990. *Енциклопедичний довідник / голов. ред. О. Зінкевич*. Київ : Смолоскип, 2012. 895 с.

References

1. Borysenko, T. O., Zavarzina, O. A., Zalizniak, O. S. (Comp.). (1991). *Vydannia politychnykh partii, rukhiv, samodiialnykh hromadskykh obiednan i tovarystv v Ukraini 1989-1990 rr. (za materialamy hazetnykh fondiv TsNB im. V. I. Vernadskoho AN URSR): kataloh [Editions of political parties, public movements, non-governmental organizations and societies in Ukraine 1989-1990 (on newspaper collection of V. I. Vernadsky CSL of NAS of Ukraine)]*. Edmonton–Kyiv: FITA [in Ukrainian].
2. Zasnovano Tovarystvo Leva [The Tovarystvo Leva (Lion Society) is established] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.nbuv.gov.ua/node/4937> (Last accessed: 16.01.2024).
3. Informatsiini materialy do dnia Nezalezhnosti Ukrainy [Information materials for the Independence Day of Ukraine]. *Ukrainskyi Instytut natsionalnoi pam'iaty – Ukrainian Unstitute for National Memory*. (2021). [in Ukrainian].

Retrieved from <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-nezalezhnosti-ukrainy1> (Last accessed: 18.01.2024).

4. Kuzo, T. (1990). Samvydavna presa v Ukraini [The Self-published Press in Ukraine]. *Za vilnu Ukrainu: narodnyi chasopys – For Free Ukraine: people's magazine*, 75, 2 [in Ukrainian].

5. Melnykov, D. O. (2007). Molodizhnyi rukh v Ukraini: etapy ta problemy rozvytku (80-ti - 90-ti rr. XX st.) [Youth movement in Ukraine: stages and issues of development (80 s-90 s of the 20 th century)] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://politics.ellib.org.ua/pages-5107.html> (Last accessed: 16.01.2024).

6. Neformalna presa v Ukraini (1988–1991): Kataloh za materialamy hazetnykh fondiv Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [The Unofficial Press in Ukraine (1988-2001): catalogue on the materials of newspaper collection of V. I. Vernadsky National library of Ukraine. (2001)]. Kyiv: Smoloskyp [in Ukrainian].

7. Opys samvydavu Romanom Turiem [Description of The Self-published Press made by Roman Turii]. *Biblioteka UKU. Arkhiv fondu starodrukiv ta spetsialnykh kolektsii. F. 5., op. 2, spr. 1, 43 ark – Library of UCU. Archive of rare books and special collections. Fund 5. Inventory 2. Case 1. 43 s.* [in Ukrainian].

8. Pavlyshyn, N. (2020). Romantyky, yaki zdobuly peremohu. 30 rokiv Revoliutsii na hraniti [Romantic people who gained the victory. 30 years since Revolution on granite held] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://lpnu.ua/news/romantyky-iaki-zdobuly-peremohu-30-rokiv-revoliutsii-na-hraniti> (Last accessed: 16.01.2024).

9. Rukh Oporu v Ukraini: 1960-1990 [The Resistance Movement in Ukraine in the 1960s-1990s]. (2010). *Entsyklopedychnyi dovidnyk – Encyclopedic Reference Book*. Kyiv: Smoloskyp [in Ukrainian].

10. Zinkevych, O. (Ed.). (2012). Rukh oporu v Ukraini: 1960-1990 [The Resistance Movement in Ukraine in the 1960s-1990s.]. *Entsyklopedychnyi dovidnyk – Encyclopedic Reference Book*. Kyiv: Smoloskyp [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 01.03.2024.

Nadiia Popadiuk,

PhD (Philosophy), Associate Professor, Research Associate,
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
2 Stefanyka St., Lviv 79000, Ukraine
e-mail: grinnad13@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8913-1071>
Scopus Author ID: 57446144900

Ukrainian Informal Youth Editions (1985-1991) in the Funds of Libraries in Lviv

Subject of research is Ukrainian informal youth editions in the 80s-90s of the 20th century, which are the part of collections of leading libraries in Lviv. The purpose of the article is to carry out a comprehensive analysis of libraries collections in Lviv for the presence of Ukrainian informal youth editions 1985-1991. Methodology research is based on the use of a complex of scientific principles and research methods. In particular, the principles of historicism, objectivity, systematicity, comprehensiveness, as well as general scientific methods of analysis and synthesis, comparison and generalization, are applied.

The *scientific novelty of the research results* lies in the fact that: 1) collections of such libraries as: Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, Lviv Regional Universal Scientific Library, Scientific Library of Ivan Franko National University of Lviv, Library of the Ukrainian Catholic University were examined; 2) it was revealed that in the libraries storages there are 43 titles of Ukrainian informal youth editions 1985-1991; 3) it was found out that such press also has a political character, because most of the youth organizations formed in the Ukrainian SSR fought for the declaration of an independent and sovereign state of Ukraine, built on democratic principles of governance.

Conclusions. Ukrainian informal youth editions (1985-1991) are of a historical value and act as an important source in the reproduction of national history. These editions are documentary sources, which are capable of significantly supplementing, deepening and expanding the boundaries of research in such fields of knowledge as history, journalism, political science, cultural studies, philosophy, and social communications. The register of Ukrainian informal youth editions (1985-1991) presented in the article is an interesting and useful material for study the history of the Ukrainian press and publishing in the 80s-90s of the 20th century.

Keywords: informal press, youth organizations and associations, student organizations, leading library institutions of Lviv.